

SPEECH LEONARD GELUK
SYMPOSIUM: DE STAAT VAN HET VOLWASSENENONDERWIJS
17 juni 2024

“De mogelijkheden van mensen vormen de grootste hulpbron ter wereld”.

Dat is een uitspraak van Julian Huxley, de eerste secretaris-generaal van Unesco (1946-1948).

Om die hulpbron te laten stromen, moeten we zorgen dat mensen hun mogelijkheden kunnen benutten.

Dat is waar het vandaag over gaat.

Dat is waar volwasseneneducatie over gaat: over het ontwikkelen van mogelijkheden.

Die ontwikkeling begint met het onderwijs in basisvaardigheden.

Vaardigheden die je nodig hebt om verder te kunnen leren, om te kunnen werken, om je plek te vinden in onze samenleving.

Vaardigheden die essentieel zijn om je te ontwikkelen, om mee te tellen en mee te doen.

Vaardigheden als lezen, schrijven en rekenen, en je weg vinden in een digitale wereld.

Wij, hier in deze zaal, vinden het doodnormaal om de krant te lezen, een brief, de vertrektijden in het station.

We snappen de kassabon van de supermarkt en soms zelfs ons loonstrookje en onze belastingaangifte.

En als we het niet snappen dan appen we een vriend of googelen het even.

Het internet staat voor niets.

Als je ermee om kunt gaan.

Dat is niet voor iedereen even makkelijk, even logisch.

Niet alleen voor mensen die de Nederlandse taal niet of beperkt beheersen – de NT2-doelgroep -, maar zeker ook, en steeds vaker, voor de NT1-doelgroep: mensen die Nederlands als eerste taal hebben of hier naar de basisschool zijn geweest.

We moeten, met het schaamrood op de kaken, constateren dat het basisonderwijs niet meer doet wat het moet doen: mensen een basis geven om hun mogelijkheden te ontwikkelen.

Het volwassenenonderwijs is er daarom nu vooral om dat gat te dichten en richt zich bijna uitsluitend op het onderwijs in taal, rekenen en digitale vaardigheden.

De doelgroep is groot maar niet makkelijk te bereiken.

Zeker de NT1-groep.

Wat daarbij een rol speelt is schaamte.

Het is nu eenmaal niet makkelijk om toe te geven dat je niet of moeilijk kunt lezen, dat je niet of moeilijk kunt rekenen.

Maar in Nederland gaat dat intussen om 2,5 miljoen mensen; dat is 1 op de 6 mensen; dat is je buurman, je voetbalmaatje, maar ook je tante, je zoon.

Die achterstand inlopen, dat is niet alleen belangrijk voor hun eigen ontwikkeling, maar ook voor zorgverleners, gemeenteambtenaren, werkgevers.

Want laaggeletterden kunnen het etiket op een medicijnflesje niet lezen, snappen niet hoe wetten en regels werken, begrijpen de veiligheidsvoorschriften van een machine niet.

En dat is gevaarlijk.

Voor henzelf en voor anderen.

Daarom moeten we investeren in volwasseneneducatie.

Gemeenten doen wat ze kunnen.

Samen met maatschappelijke organisaties zoals de Stichting Lezen en Schrijven, met taalhuizen, met ROC's en bibliotheken, en soms – liefst – ook met bedrijven.

Samen moeten we zorgen voor voldoende aanbod.

Maar dat kan alleen met de juiste hulpbronnen.

Met – meer - geld van de overheid.

Daarom is het zorgelijk dat de middelen voor het Tel Mee Met Taal Programma, waaruit onder meer de organisatiekosten van de centrumgemeenten worden betaald, met ingang van volgend jaar worden gehalveerd.

Als het om geld gaat moeten we overigens niet alleen naar de overheid kijken maar ook naar het bedrijfsleven.

Niet alleen vanuit hun maatschappelijke verantwoordelijkheid en goed werkgeverschap, maar ook omdat ze een direct eigen belang hebben: goed opgeleide werknemers.

De mogelijkheden van mensen ontwikkelen is volgens mij een essentiële hulpbron voor een betere toekomst voor Nederland.

De VNG heeft, samen met de Argumentenfabriek, een verhaal geschreven om die toekomst handen en voeten te geven: een verhaal voor de toekomst van Nederland, met het jaar 2040 als ijkpunt.

Een verhaal over waar we naartoe willen en hoe we daar willen en kunnen komen.

Een verhaal dat samenhang en samenwerking stimuleert.

Een verhaal dat inspireert om keuzes te maken.

Dit verhaal is het resultaat van de gedachten en gesprekken van tientallen bestuurders en beleidsmakers, wetenschappers en allerlei andere mensen.

Mensen die hun kennis en tijd hebben gegeven om de weg naar de toekomst van Nederland te bewegwijzieren.

Eén belangrijke keuze die we volgens dit verhaal moeten maken is investeren in een 'menselijker' Nederland, en dat staat of valt met investeren in goed onderwijs.

Want ontwikkeling begint met een leerlustige en goed opgeleide bevolking.

Dat gaat overigens verder dan lezen, rekenen, schrijven en digitale vaardigheden.

Dat gaat wat ons betreft ook over persoonlijke ontwikkeling, kritisch denkvermogen en sociaal-emotionele vaardigheden.

Dat zou ook een doel moeten zijn van het volwassenenonderwijs.

Nu is dat – in alle eerlijkheid – toch vooral dweilen met de kraan open.

Die kraan moet dus dicht.

Door te zorgen dat ons primaire onderwijs weer doet wat het moet doen: alle leerlingen basisvaardigheden bijbrengen.
Zodat dat de basis is van verder leren, van verder ontwikkelen.
Van volwasseneneducatie die mensen stimuleert en helpt om een leven lang te leren.
Zodat mensen niet alleen – net – kunnen meedoen, maar ook kunnen meedenken en meepraten.
Dat is niet alleen goed voor de sociale cohesie, maar ook voor onze economie.
Want als mensen de mogelijkheid, de ruimte krijgen om een leven lang te leren kunnen we beter inspelen op veranderingen op de arbeidsmarkt, worden mensen en organisaties wendbaarder.
Zodat iedereen een hulpbron kan zijn voor een beter Nederland.

Julian Huxley was overigens de broer van Aldous Huxley, de schrijver van de beroemde dystopische roman 'Brave new world' waar mensen niet worden geboren maar geproduceerd en het productieproces bepaalt tot welke klasse ze behoren: een alfa, bèta, delta, gamma of ypsilon.
Een wereld waar je in je bestemming geboren wordt en ontwikkeling geen rol en ruimte heeft.
Dat is een wereld waar we niet in willen wonen.
Nu niet en in 2040 niet.

Daarom ben ik blij dat u hier allemaal bent.
Om te praten over de Staat van de Volwasseneneducatie.
Om samen te kijken waar we nu staan en vooral waar we naartoe moeten.
Samen, want die mogelijkheid moeten we benutten!